

kon implantacije, tj. sve do 14., 15., 16. ili 17. dana poslije spajanja očeve i majčine stanice. I u tome nisu jedinstveni nego zastupaju čitavu lepezu raznih mišljenja, kao De Locht, Engelhardt, Singer, Anne McLaren sa svojim famoznim »preembrijem«, Grobstein, Flamigni, Emanuele Lauricella, Tolley, Flecher, Hinrichsen, Benagiano i suradnici Morgini i Pera, Ford McCormick, Donceel, Mori, Flamigni. S druge strane su oni koji, služeći se najnovijim rezultatima znanosti, brane biološki i ontološki život individua, osobe od prvog trenutka postojanja, kao Beirnaert, Fagone, Ribes, Biggers, Lejeune, Tersa Iglesias, Sgreccia, Grisez, Maria Luisa Di Pietro, Spagnolo, Fisso, Buttiglione, Perico, Finis, Marshall, Flamen, Serra, Blechschmidt, Jaspers, Jarmulowicz, Cuyas, Reichlin, Crosby, Demmer, Prvitera, Porcarelli i drugi. Uzmimo tek jednu misao o preembriju, valjda najvećeg od najvećih genetičara ovoga stoljeća J. Lejeune-a, bivšeg predsjednika Papinske Akademije za život, koji pred sudom u Maryville-u, kako navodi Matulić, izjavljuje da »preembrij ne postoji i nikada nije postojao« (70). Ako je na temelju ovih znanstvenika *ljudski embrij ljudska osoba, biće s ljudskom naravi s vječnim određenjem*, ako je to i jasan nauk Katoličke crkve, onda treba da ga dobro prouče svi zakonodavci koji smatraju da pobačaj moraju legalizirati ili čak liberalizirati: »Neka se zaustave na trenutak nad samima sobom i neka se pitaju kada su počeli postojati« (41).

Tek smo nešto natuknuli o dva prva globalna izazova iz Matulićeve knjige. Preostaje ih još pet, koje svakako treba da prouče naši odgovorni političari, pravnici, zdravstveni djelatnici, žene – napose feministkinje, svi naši vjeroučitelji, propovjednici i ispovjednici – oni koji treba da su po sadašnjim mjerilima u etičko – moralne vidike pobačaja, studenti

teologije, članovi religioznih instituta, ne isključivši ni profesore moralne teologije, svi oni koji se kontradiktorno boje demografske »eksplozije« i boluju od maltuzijanskog sindroma, što je, dakako, za Hrvatsku u ovom nestanku stanovništva totalno apsurdno.

Završavam riječima kojima i on završava: »Uvjereni smo da stranice ove knjižice svjedoče istinu. Ta se istina može izreći ukratko: Nerođeno dijete je tvoj sin ili kćerka! Zar ćeš ga/je ubiti? I u odnosu na nerođeno dijete vrijedi jasna Isusova riječ: »Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga!« (Mt 19,19b).

Ivan Fuček

Zoran VUKMAN, *Propast svijeta ili novo doba poganstva*, Verbum, Split 1997. (Biblioteka Tempus; 5)

Jedna izreka kaže da nitko nije toliko slijep kao onaj koji ne želi vidjeti. Knjiga *Propast svijeta ili novo doba poganstva* govori upravo o takvom čovjeku. On je toliko samoživ da u drugima vidi samo sredstvo, toliko je ohol da i pitanje Božjeg postojanja drži ovisnim o svojoj odluci, gotovo odobrenju, toliko je umišljen da u sebi vidi međaš među epohama i prijelomnicu povijesti. Osjećajući se drukčijim i nadmoćnijim od svih prijašnjih naraštaja, uvjeren da je stao na kraj svojim povijesnim traženjima i napokon definirao sebe, pobjedonosno se prozvao novim čovjekom. On nipošto nije tek usamljeni prepotentni pojedinac, njegovu samouvjerenost dijele mnoštva, njegov model ponašanja i razmišljanja dominira suvremenošću u takvoj mjeri da se čini da smo već zakoračili u doba koje on smatra svojim i naziva ga Novim dobom (*New age*).

U četiri poglavlja ove knjige (*O oholosti, O moralnom relativizmu, Laž novog doba i Đavlovo otkrivenje*) razdijeljenih u više desetaka eseja, autor Zoran Vukman govori o novom dobu i novom čovjeku prikazujući njihova glavna obilježja. Posebna vrijednost knjige je u tome što je neskriveno pisana iz perspektive Hrvata katolika, u trenutku kad se ovaj nalazi pred odlukom hoće li ostati to što jest ili prihvatiti poziv novog čovjeka i pridružiti mu se na putu u novo doba čovječanstva. Knjiga u polemičkom tonu razobličava ono blještavo i površno, te informira i upozorava na ono prijeteće i skriveno. Nedvojbeno je da će zbog svoje konkretnosti i smjelosti naići na suprotstavljanja, ali tko god joj priđe dobronamjerno teško da će moći ne složiti se s njenim bitnim tezama.

O oholosti

Novog čovjeka iznjedrila je ljudska oholost. Neosporni znanstveni i tehnički uspjesi toliko su ga opčinili da je odlučio sahraniti metafiziku i proglasiti eru antropocentrične vladavine. Ako je novi čovjek čedo oholosti onda upada u oči da je nikao iz jednog, i to ne baš previše poželjnog fragmenta u mnoštvu ljudskih obilježja koja primjereno izbalansirana mogu dati skladnu cjelinu, odnosno zrelog čovjeka. S obzirom na to da mu je izvorište fragment, a ne cjelina, novi čovjek niti nije sposoban sagledati i spoznati cjelinu. Prihvaća i glorificira samo ono fragmentarno, parcijalno. Taj mu je nedostatak lako uočljiv u njegovom shvaćanju vremena, samog sebe i sebe spram Boga.

Novi čovjek na vrijeme ne gleda kao na kontinuitet i međusobnu povezanost prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Prošlost mu je faza za zaborav, zauvijek pregažena staza, put kojim su se naraštaji uspinjali da bi postali on. O budućnosti istinski i ne razmišlja, zamjenjuje ju njenim surogatima, utopijama. Vječnost

je izbacio iz svog pojmovnog rječnika. Uronjen je jedino u sadašnje vrijeme jer mu se čini da ga je podredio sebi. Apso-lutizira ga i proglašava vječnošću, bolje rečeno vječitom sadašnjošću.

Ni samog sebe ne promatra kao cjelinu. Definirajući svoj identitet opredjelio se za nagonско. Isticanje samo tog dijela svog bivstvovanja poistovjetio je s ostvarenjem potpunosti egzistencije. Robovanje nagonima proglasio je slobodom, a nadzor nagona sputavanjem vlastitoga bića. Kao da je vjekovima vodio borbu za slobodu samo zato da bi, kad je se domogne, dobrovoljno glasao za novo ropstvo.

Svoj kozmički položaj također nije u stanju sagledati optikom totaliteta. U život obilježen prolaznim i ograničenim unosi smisao tako što i tu apsolutizira parcijalno, ograničeno i prolazno. Lažni osjećaj da je zavladao svijetom zaveo ga je u kušnju da sebe, koji je sam stvarenje, proglasi Stvoriteljem. Čovjek dvadesetog stoljeća kao da je svoju misiju našao u relativiziranju svih teističkih vrijednosti i dekristijanizaciji svijeta. Budući da nije mogao izbjeći temeljna metafizička pitanja i strahove, a on sam kao Apsolut ipak nije adekvatan odgovor na njih, odlučio je posegnuti za rješenjima u području ezoterije. Rezultat svega su brojni spiritistički pokreti, kao duhovna legitimacija novog doba, sve očitijih protukršćanskih težnji, a nerijetko je riječ i o pravim navještajima đavolje sakralnosti. Početkom Kristove ere kršćanstvo je niklo na tlu poganskog mnogoboštva, a sad poganstvo niče na tlu kršćanstva. Duhovna slika jednog vremena najotvorenije se iskazuje u njegovoj umjetnosti, a upravo su u njoj manifestacije neopoganske svijesti našle svoje najjače uporište. Pozornicom suvremenog pervertiranog teatra defiliraju transvestiti i mazohisti čija je nastranost proglašena legitimnim umjetničkim sa-

držajem. Moralnu dekadenciju društva ne svjedoči samo njihovo postojanje, jer takvih je uvijek bilo, ali zabrinjava to što se njihove predstave prate bez ikakvog moralnog stava.

O moralnom relativizmu

Novi čovjek je drastično redefinirao poimanje morala time što mu je izmjestio utemeljenje iz vječnosti u vrijeme, iz beskonačnog u konačno, iz Apsoluta u prolazno. Moralu Novog zavjeta prigovara da potiskuje i obezličuje ono autentično ljudsko. On moral shvaća kao mogućnost biranja između onoga što mu je dopadljivo i onoga što bi rado izbjegao. Stav o moralu se određuje utilitarno i po kriteriju ugone i neugode. Pitanje morala se rješava subjektivno, novi čovjek na njega gleda kao na konsenzus zajednice, a nipošto kao neizbježan odnos prema Bogu. Posve je izgubio iz vida da mu je moral ontološka dužnost, jedna od temeljnih odrednica njegovog bitka bez koje bi prestao biti čovjekom. Kršćanstvo je otkrilo osobu u njezinoj uzvišenosti, čovjeku je ukazalo da je on biće koje može imati udijela u božanskom bitku, ali suvremena epoha ignorira ponude takve vrste i prezire kršćansku osobu kao anakronizam. Novo doba pod autentičnom osobom priznaje samo puteno osvješteno biće. Sva slojevitost sadržana u dubljem pojmu osobe reducirana je na njen tjelesni izraz.

Suvremeni čovjek svoje ponašanje, odluke i izbor ne svaća kao čine moralnog značenja. Kod odlučivanja se ne rukovodi kriterijima dobra i zla, već kriterijima ugone i neugode. Sloboda izbora predstavlja mu manifestaciju volje da čini ono što želi činiti s polazišta egocentričnosti i tjelesnosti. Postao je biće indiferentno spram dobra i zla, slijepo za osjećaj odgovornosti prema višim duhovnim ciljevima. Slobodu, dar kojim se mogao vinuti u vječno usmjerio je u svakidašnjicu i lakomisleno je rasipa u

banalnostima. Čovjek kreira slobodu i moral po sebi i tvrdoglavo previda da su to duhovne forme koje su mu dane da bi uopće mogao postati čovjekom. Moral novog čovjeka je posve obezglavljen, iz njega je izbačena odgovornost prema sebi i prema drugome, nedostaje mu usmjerenost na smisao, smisao koji se nalazi u Istini. S obzirom da dominirajuća zapadna misao prilazi Istini s liberalističkog rakursa, ona umjesto Istine vidi mnoštvo istina, konsenzus različitih shvaćanja moralnosti i slobode, koji tako gube temeljni regulativni značaj i postaju stvar pukog dogovora. Suvremeni čovjek sve privatizira, pa tako i istinu. Modernim dobom vlada poplava i idolatrija prava. Svatko ima pravo na svoj stav, svoje mišljenje, svoju istinu...

Primat prava je omogućio da ljudi bez stava imaju pravo na stav i ljudi bez mišljenja pravo na mišljenje. U svijetu voluntarističkih i začahurenih stavova nitko se više ne trudi oko argumenata, u pluralizmu istina nitko više ne traži Istinu. U takvoj situaciji istinski Apsolut je samo smetnja, običan gnjavator, slijepi putnik u vlaku koji bučno tutnji u novo doba. Istinski Apsolut se ne uklapa u prihvatljive okvire, izmiče aktualnim parametrima i postaje totalni stranac za novog čovjeka koji je ionako sve manje u stanju svoj život sagledavati u perspektivi vječnosti.

Kakvo je pravo lice takvog relativiziranog i privatiziranog morala novog doba demonstrirala je bogata, građanska Europa prilikom srpske agresije na Hrvatsku. Europa je na hrvatskom slučaju pokazala svoje pravo stanje duha. Njena šutnja i pasivnost rekli su više od svih kićenih i hvalisavih deklaracija i definitivno otvorili pitanje može li se zvati moralom moral koji ne obvezuje. Europa je Hrvatskoj zamjerila nacionalno i vjersko buđenje. Naprosto nas nije prepoznala kao svoje. Agresoru je pak opro-

stila gotovo sve i to zato što je u njemu prepoznala svoje pogano naličje, ono što ona sama potajno jest, a možda joj je i imponirao kao sirovi i egzotični vjesnik novog doba.

Ipak, kroz patnju i žrtve domovinskog rata, Hrvatska se vratila na povijesnu scenu. Ulazak u svijet je ujedno i ulazak u najveću kušnju za našu vjeru i naše dostojanstvo. Opsjednutost europskim mitom počeli smo plaćati odricanjem od svog katoličkog identiteta. U Hrvatskoj je zaživjela čudna mješavina katoličkog formalizma, izraženog kroz vraćanje vjeri u obrednom smislu i anarholiberalnog impulsa. Kad neki faktori sa strane prestanu generirati takovo neprirodno stanje uslijedit će dosljedno profiliranje istinskog katoličanstva i ateističkog liberalizma. Filozof Berdjajev je početkom dvadesetog stoljeća rekao da dolazi doba koje će biti stavljeno pred dvojbu: Krist ili Antikrist. Pri kraju istog stoljeća Bob Dylan pjeva: »Možeš služiti Bogu, možeš služiti đavlu, jednome svakako moraš...« Dva glasa različitih provenijencija poručuju isto – ne postoji međusvijet bez Boga i Sotone. Svako izbjegavanje odluke u ovoj sferi ujedno je i odluka, a na žalost jasno je i kome u prilog.

Laž novog doba

Suvremeni čovjek nema hrabrosti za istinski ateizam. Proces koji prožima duhovna obzorja razvijenog svijeta može se nazvati deteizacijom. Deteizirani čovjek nije ateist. Ateist se suprotstavlja teističkoj svijesti i koliko god je agresivno niječe ujedno je i afirmira kao svoj ideološki kontrapunkt. Deteizacija je, svakako, opasniji proces jer ne napada otvoreno ono što kani uništiti. Teističku bit svijeta potkopava tako da čovjeku pruža niz duhovnih mogućnosti koje sugeriraju zamjenjivost kršćanskog Boga. Prava tragedija deteiziranog čovjeka nije u tome što on Boga niječe nego u

tome što je on za njega nezainteresiran. Oholi novi čovjek, opijen svojim dosezima u materijalnom svijetu više nije u stanju trpjeti pomisao o superiornom Bogu prema kojem bi ga vezao bilo koji oblik odgovornosti. Uvjeren da je uspio ovladati prirodom, novi čovjek je došao na najdrskiju moguću ideju, da potčini Boga. Tako, u stadiju materijalne zasićenosti mase očekuju od Boga da i osigura blagostanje na zemlji. Alternativni spiritistički pokreti trebali bi pružiti terapeutske učinke sve brojnijim psihološkim napetostima suvremenog čovjeka. Suvremeni čovjek, koji je svoj smisao postojanja i svoju vrhovnu svetinju našao u ograđenom privatnom posjedu, bilo koje vrste, tolerirat će Božje bivstvo sve dotle dok mu Bog može nečemu poslužiti, a kad Bog počne nešto i zahtijevati onda mu biva uskraćen pristup na čovjekov privatni posjed. Novi se čovjek deklarira kao moćnik. Broj svojih slabosti je sveo na najmanju moguću mjeru, ali ne tako što ih je prevladao, nego tako što ih je preimenovao u slobode i prava. Ako nije u stanju svladati neku slabost onda je proglašava slobodom, odnosno pravom na tu vrstu ponašanja. Kad se Crkva tome protivi optužuje ju se da je perverzna i mazohistička. To je logika anarholiberalnih zagovornika pobune protiv kršćanskih autoriteta. Širitelji antikršćanskih ideologija vladaju svjetskim medijima, gdje vješto manipuliraju oblikovanjem općeg stava o Crkvi. Navodeći primjer jednog amoralnog katoličkog svećenika sugeriraju izopačenost cijele Crkve, a pritom lukavo prešućuju brojne katoličke svece i heroje. Kad napadaju Katoličku crkvu onda to čine po kriterijima tradicionalnog morala, pa im je slabost uistinu slabost, a kad kao stjegonoše novog doba zagovaraju rušenje tradicionalnog morala onda istu prethodnu, zazornu slabost veličaju kao vrlinu i izraz slobodoumlja.

Nije slučajno da je novo doba poganstva u kršćanstvu prepoznalo jedinu moćnu duhovnu zapreku koja mu se ispriječila u pokušaju da uspostavi svoju apsolutnu vladavinu. Zato je intenziviran rat protiv kršćana u svim sferama. Kako na području podsvijesti tako i forsiranjem brojnih alternativnih disciplina i globalnom sugestijom da je Krist samo jedan od proroka. Nijekanje vlastitog kršćanskog religijskog identiteta i oblikovanje novodobskog bića nesposobnog da odgovori zahtjevima Kristove ljubavi, rezultiralo je i gubitkom odgovora na pitanja eshatološke prirode koja čovjek nikako ne može izbjeći. Taj se nedostatak kompenzira u egzotičnim religijskim avanturama na Istoku. Deteizirana, od sakralnih sadržaja isprana svijest, ne podnosi samu sebe. Ona grozničavo traži neki sakralni oblik, pa makar to bila i đavolja sakralnost. Izostanak spoznaje Boga uvećava strah od smrti. Da bi umakao tom strahu novi čovjek je u bogatoj riznici Istoka pronašao komercijaliziranu teoriju reinkarnacije. Krnje biće koje se gordo naziva novim čovjekom nema odvažnosti da definitivno raskine s Bogom, žudi za vječnošću, ali je zamišlja po svojoj mjeri, kao neprekidan niz šetnji kroz tjelesna obličja. Delirij ezoterije je obuzeo suvremeno čovječanstvo, štjuju se bogovi novog doba.

U takvoj situaciji mladi su poseban slučaj. Još nevični prijetvornosti starijih otvoreno i neposredno iživljavaju ono što zrelije generacije rade potajno. Svoj azil od svijeta su pronašli u subkulturi. U njoj su našli umjetničku formu kojom bi izrazili svoj očaj, frustracije i destruktivnost. Agresivno preziru tradicionalne vrednote jer im ih stariji nisu dosljedno svjedočili kao vrednote. Ako se izuzme nekontrolirano i samoživno uživanje života teško je reći što je mladima uopće važno. Naučili su se životu u destrukciji. Zauzeti su stiliziranjem svog nagona,

nesposobni ljubav pojmiti ikako drukčije osim kao izraz puke tjelesnosti. Demon spolnosti je zavladao svijetom, intimna sfera spolnosti je srozana na objekt eksploatacije seksualne industrije s ciljem zadovoljavanja i izazivanja pervertiranih nagona što je rezultiralo morbidnim krajnostima i zastrašujućim čovjekovim poniženjem. Nesvjesni pravog stanja stvari, ali takvih oblika ponašanja koji nedvojbeno pokazuju da im nešto bitno nedostaje, mladi se ponašaju isprazno, divlje, oholo i cinično. Gledaju svijet kroz porugu. Mrze ga. Suvremene generacije mladeži nisu kadre za nadahnuća, na stvarnost ne gledaju idealistično, ne sanjaju o promjeni svijeta, otužno, svijet ih uopće ne zanima.

Hrvatski katolički bitak je u konkretnoj situaciji izložen velikim kušnjama. Tek sad mora pokazati svoju snagu i vitalnost. Duga vladavina komunističkog sustava koji je kočio kreativne poticaje i surova agresija onemogućili su hrvatsko društvo da počne graditi mehanizme koji bi pokretali stvaralaštvo, odgovornost i principijelnost. Uslijedilo je međustanje u kojem se najbolje snalaze agresivni, amoralni i potkupljivi. Ako se tome još pridodaju i poplave alternativnih i ezoterijskih ponuda na duhovnom planu onda je jasno čemu je sve izložen onaj koji kani ostati vjeran svojim katoličkim određenjima.

Đavlovo otkrivenje

Ako je deteizacija proces koji ruši i zagađuje odnos čovjeka prema Bogu za feminizaciju se može reći da predstavlja proces razaranja među spolovima. Ona je izvršila svojevršno metafizičko pervertitstvo unijevši neravnotežu među spolovima. Feministkinje su stekle poziciju neformalne, ali moćne društvene skupine koja je sposobna utjecati na stvaranje ili izmjenu kolektivnih nazora. Angažmanom po pitanju ugroženih prava i podređenog položaja u odnosu među

spolovima pridonijele su stvaranju klime u kojoj se svako suprotno mišljenje, posebno crkveno i katoličko, tumači kao atak na slobodoumlje. U svijetu koji je već doživio plemenske, nacionalne i djelomično vjerske homogenizacije, feministkinje su prve koje kane sprovesti spolnu homogenizaciju. Prisvojivši ekskluzivno pravo da u ratu protiv muške polovine čovječanstva prezentiraju sav ženski spol, otvorile su pitanje što je s onim pripadnicama ženskog roda koje nisu opterećene njihovim prosvjetiteljskim ambicijama.

Feministkinje novog doba potisnute ženski ego razvile su u potrebu za vlašću i osvetom. Zavedena Eva se pretvorila u pobunjenu Evu. Mržnja prema suprotnom spolu, koja je zapravo patološke naravi, postala je ideologizirani svjetonazor i društveni program jedne skupine, politički verificiran kao prosvjetiteljska borba za prava žene. Feministkinje, uvjetno rečeno, nove žene, idealno se uklapaju u svijet novog čovjeka, svijet u kojem se moral i vjernička svijest omalovažavaju kao oblici zastarjelog i ograničenog poimanja svijeta. Feminizam na sebe preuzima muške principe svijeta i tako umjetno, unutar jednog načela stvara samodovoljan feminizirani svijet. U suvremenom svijetu mitološki arhetipovi mužjačkog zaštitništva i ratništva i ženskog materinstva postali su izvori destrukcije njihovih odnosa, jer muškarac nije više u stanju biti ratnik i zaštitnik, a žena sve manje želi biti majka. Feministkinja se želi osvetiti Bogu jer mu nika-ko ne može oprostiti što ju je stvorio iz Adamova rebra. Ona ne želi biti majka, a muškarca želi imati samo onako kako je muškarac kroz stoljeća imao ženu. Stoljetno »pravo« muškarca da podređuje ženu, feministkinje su proglasile nakaradom i praksom muškošovinističkih svinja, a sada svoje revolucionarno oslobođenje vide u pravu na ravnoprav-

no sudjelovanje u »spolnošovinističkoj svinjariji«. Feminizam ne samo da razara odnos između spolova i stvara svijet iz kojeg su istjerani muškarci, nego i razara brak i obitelj, temeljnu instituciju i građanske i kršćanske zajednice. Jedna od najgroznijih »stečevina« izbornih na području spolnog nereda je legalizacija pobačaja koje je feminizam dodatno osmislio u sklopu idolatrije osobnih prava žene. Umjesto da se abortus realno prikaže kao ubojstvo koje nastaje kao posljedica seksualne raskalašenosti i odbijanja da se rodi začeto, a neželjeno, dijete jer se njegovom rođenju i životu pretpostavlja »majčina« karijera i komoditet. Ovim se nipošto ne želi reći da je abortus čin za kojeg su odgovorne isključivo žene. Muškarac je također odgovoran za abortus, on ga čini u trenutku neodgovornog spolnog općenja kad mu je jedini cilj odnosa sa ženom zadovoljenje nagona. Žena pak, abortira u trenutku fizičkog odstranjenja ploda iz njene utrobe. Abortus nije ekskluzivni grijeh žene nego posljedica neodgovornosti i najgnusnije sebičnosti muškarca i žene.

Feminizam prijeti da ženu pretvori u seksualnu zvijer koja više ne traži muškarca ratnika nego muškarca ljubavnika. Muškarac je u povijesti podređivao ženu, a sad od nje biva podređen. Spolni odnosi u današnjem svijetu odvijaju se u indiferentnosti, obavljaju se kao tjelesne potrebe. To dovodi do anomalije u čovjekovoj svijesti. Doima se da je zadovoljenje spolnosti neupitna nužnost, a da je moral upitan i uzgredan predmet dogovora.

Sotona, anđeo zla, kao biće koje bivstvuje samo tako da izokreće smisao i vrijednosti i razara postojeće, nadahnitelj je novog čovjeka. Novi čovjek izokreće odnose. Ne shvaća da bez Boga nismo mogućí, već misli da Bog nije moguć bez nas. Boga proglašava neoso-

bnom energijom koja svoje sjedište ima u Prirodi, a čovjek je vladalac Prirode. Novi čovjek veliča Prirodu ne zato što se divi Božjem djelu nego je potaknut težnjom da ponire u njezine magijske i mistične sile. On u Prirodi vidi novu sakralnost koja se očituje u supremaciji tjelesnosti i moralnoj indiferentnosti. U toj zlorabi prirode jedino što očovječuje čovjeka jest vjera. Vjera je čovjeku omogućila da se, u pozitivnom smislu, izdvoji iz svijeta Prirode, a sada ga blještavi novodobski smjerokazi upućuju natrag u animalnu kulturu poganstva.

Sotona, biće izokretanja, nadahnulo je čovjeka da se lati pokušaja da okrene povijest i vrati čovječanstvo tamo gdje je bilo prije dvije tisuće godina i tako poništi najveće djelo Božje ljubavi, Božji silazak na zemlju. Hoće li u tome uspjeti? Hoće li masovno prihvaćanje ideja novog doba uzrokovati propast kršćanstva? Nipošto. Bog nas nije uzalud »urezao u svoje dlanove«. Kršćanstvo ne može propasti, ali svaki kršćanin se mora sam upitati je li se priklonio propadljivom ili je koš uvijek na strani onog koji vjekuje. Prije dvije tisuće godina Bog je stvorio novog čovjeka i započeo gradnju novog doba. Nema drugog novog čovjeka, nema drugog novog doba, niti ima drugog Graditelja. Sva čovjekova nastojanja da se sam proglasi novim

proći će kao i svi dosadašnji uzaludni pokušaji. Nije ovo prvi put da se na pozornici čovječanstva najavljuje izlazak *homo novusa*, i svaki put su se naraštaji koji su došli poslije njega čudili naivnosti svog prethodnika. Sada je, doduše, broj onih koji se nazivaju novima nešto brojniji, agresivniji su i otvoreniji, ali zar takva nije bila i nahuškana ekstatična gomila što je na Golgoti vikala »Razapni, razapni«, a kad je shvatila što je zapravo zahtijevala vratila se svojim praznim i hladnim domovima lupajući se u prsa. Ivan Krstitelj je upozoravao svoje suvremenike da Bog može, ako ustreba i od kamenja napraviti djecu Abrahamovu. Nadamo se je da mi ipak nismo taj naraštaj koji će Boga primorati da posege za tim svojim posljednjim adutom. Usprkos upozoravajućem tonu Vukmanove knjige, nipošto joj nije cilj zastrašivanje, ona ne prijeti katastrofom, ne navješćuje propast, ona samo poziva katolike da dosljedno žive svoje katoličanstvo, ona na svoj način kaže da dolazi vrijeme kad će svaki onaj koji za sebe kaže da je kršćanin morati dobro znati što to uistinu znači.

Branko Miloš